Vijenac, 9.6.2016, str. 21, A3

Evidencijski broj / Article ID: 16698540
Vrsta novine / Frequency: Dvotjedna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

ÁGOTA KRISTÓF, *VELIKA BILJEŽNICA*, RED. EDVIN LIVERIĆ, ZAGREBAČKO KAZALIŠTE MLADIH

Dojmljiv prikaz djece rata

Djeca su najveći gubitnici rata Snimio Marko Ercegović

Iako se ratni sukobi redovito svode na broj poginulih i ranjenih na bojnim poljima, znatno veće tragedije odvijaju se podalje ratišta, u redovima onih kojima nije potreban metak da ih trajno ošteti – djece. Upravo kroz vizuru dvaju dječaka, braće blizanaca, mađarska književnica Ágota Kristóf promotrila je velike pozadinske tragedije rata u remek-djelu suvremene europske književnosti, romanu *Velika bilježnica*. Škrta dječjeg izraza, sveden na činjenice ogoljele od emocija, roman prati odrastanje braće, šokirajući čitatelja turobnošću i okrutnošću junaka kojima je rat majka i otac, a cilj tek jedan – preživjeti pod svaku cijenu.

Potresan roman odlično je dramatizirala Lana Šarić, svevši ga na nekoliko ključnih točaka. S njima pratimo razvoj junaka od bogobojaznih dječačića koji napamet uče retke Biblije preko dječaka koji se emocionalnim i fizičkim samoozljeđivanjem pripremaju na životne rane do svojevrsnih bogova koji vlastitu i tuđe sudbine preuzimaju u svoje ruke. Posebno je potresna scena u kojoj, nakon što zasuze čitajući majčino pismo, krenu jedan drugome uzvikivati *Majka ti je kurva!* kako bi uguš li u sebi ostatke emocija. Na beskrajno okrutan način, opravdan dječjom nevinošću i igrom, ti mlađahni antijunaci redom pogubljuju dezertera da bi mu olakšali tešku situaciju, ucjenjuju svećenika kako bi pomogli siromašnima te ozljeđuju njegovu sluškinju jer nije nahranila zarobljenika dok je koračao prema stratištu. No to je samo početak na putu preživljavanja i samozaštite na kojemu šutke padaju tajni sustanar, majka, sestra i otac dječaka. Ovako nanizane, smrti naše junake na papiru pretvaraju u prava mala čudovišta, no u stvarnosti oni su tek djeca izgubljena u međuprostoru između dviju vojski, čiji je odgoj preuzeo rat. *Velike* prazne *bilježnice* u koje se svojim okrutnim perom upleo krvavi pir.

Redatelj i scenograf Edvin Liverić odlično je povezao romanesknu atmosferu i dramski tekst, stvorivši vrlo sugestivnu cjelinu u kojoj je turobni sloj prepleo s dječje naivnim, na taj ga način dodatno pojačavši. To se jako dobro vidjelo u scenama u kojima su dječaci prostorni i sadržajni kontekst prikazali nevino se igrajući igračkama na stolu (autorica animacije Mateja Štefinščak). Tu igru pratila je kamera, projicirajući je u krupnom planu koji je dječju razigranost pretvarao u jezivu okrutnost (kao u sceni u kojoj pokapaju majku i kćerkicu). Pogled povećalom na „samo" igru na stolu odlična je preslika monstruoznosti „samo" igranja ratom i tuđim životima. Sve to odvijalo se u vrlo opipljivoj, poetičnoj i dobro pogođenoj sporoj tamnosivoj atmosferi (svjetlo Aleksandar Čavlek) od koje redatelj nije odstupao niti je nepotrebno ubrzavao, „usisavši" gledatelje u predstavu nenametljivo i u potpunosti.

U žarište priče Liverić je stavio blizance, podcrtavši to bijelim majicama koje s ubrzanim odrastanjem postaju sive te crne. Druge likove omotao je crninom (kostimografi Decker + Kutić), dobrim im dijelom prekrivši lica i osobnosti te ih pretočivši u sjenoviti kontekst. Ideju pretakanja dječje (bijele) čistoće u „nevinu" (sivu) i strašnu (crnu) okrutnost odlično su na sceni prikazali Petar Leventić i Vedran Živolić, u odnosu braće. Živoličev je nešto nježniji i mekši brat uz pomoć znatiželje, tek naizgled naivno, započinjao rečenice. Okrutno ih je završavao na dječje logičan način znatno hladniji drugi brat u kojemu je Leventić spojio svoj prepoznatljiv lagano ciničan podsmijeh s naivno dječjom podjelom na crno i bijelo, istinu i neistinu. Marica Vidušić uvjerljivo je prikazala Baku, uspjevši zadržati tajnovitost i fino prikazavši razvoj njezinih osjećaja prema unucima. Danijel Ljuboja bio je vrlo sugestivan i topao Župnik, odigravši i „sjenovite" likove Poštara, Postolara i Oca, dok je Dado Ćosić u svega nekoliko scena vrlo uspješno u Časniku podcrtao seksualnu žudnju prema dječacima, pojavivši se i kao Knjižar, Vojnik i Policajac. Dora Polić Vitez kao Majka i Anđela Ramljak u ulozi Sluškinje bile su izvedbeno prenaglašene, što je pomalo stršalo iz cjeline. Autorica glazbe Merima Ključo (alternacija Krešimir Lulić) odlično je na harmonici uživo pratila radnju i uranjala u nju, dodatno omotavši cjelinu tamnom, sjetnom i tragičnom atmosferom.

Zaključno, *Velika bilježnica* dojmljiv je, moćan i sugestivan, mudro oblikovan i uvjerljivo odigran prikaz ratnih tragedija iz drugog plana, onih koje počesto prođu neopazice, a imaju strašne dugoročne posljedice.

IGOR TRETINJAK

Presscut d.o.o. -- Domagojeva 2, 10000 Zagreb, Croatia -- tel.: +385 1 4550 385, fax.: +385 1 4550 407 -- www.presscut.hr -- helpdesk@presscut.hr